

EDITORIAL

Un nou any, marcat per les eleccions

Un nou any se nos presenta per davant. Si tot va be, el proxím mes de març el nostre bolletí arribarà als **150 números**, una ya llarga trayectoria editorial que ha volgut compaginar opinio en informacio historica o cultural, ademés de promocionar la llectura en llengua valenciana, no ya del propi bolletí sino de les obres recomanades en cada una de les resenyas bibliografiques que, excepte en puntuals ocasions, han ocupat sempre un lloc en estes pàgines. D'entre les seccions que completen l'edicio no podem deixar de recordar aquella de les "Fruites, verdures i hortalices", que donà pas a la mes recent dels "Jocs tradicionals", o les de l'acrostic i la rondalla o faula que venen ocupant l'ultima plana de la publicacio i, per supost, la que fon idea original de tot: la relacio d'activitats de les distintes associacions valencianistes.

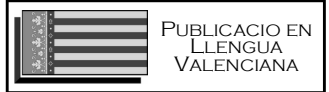
El **Rogle** vol afrontar l'any en l'edicio del llibre homenage a **Constantí Llombart**, la confeccio del qual s'inicià practicamente fa deu mesos i que diferents i involuntaries circumstancies ha anat allargant fins a haver-la conculsa i estar a punt per a la seua publicacio en el moment d'escriure estes llinees. En ella rendim homenage al motor de la renaixença valenciana, del que l'any passat se complien 125 anys del seu obit, i de qui la nostra associacio du orgullosament el nom.

A banda d'estos dos comentaris, tal volta massa casolans, nos preocupa el que en este nou any 2019, **any electoral**, no acaba d'aclarir-se el panorama politic valencià. En lo que al valencianisme politic fa referencia, pareix que seguim instalats en la sempiterna situacio de **fragmentacio** i falta de liderage. Problema este del que no estan exents els partits centralistes, alguns **descabotats** o sense figures rellevants o, lo que es pijor, sense un message creible despuix de tants malifets, corrupteles, corrupcions i incompliments de promeses electorals. Per una atra banda una nova força emergent, en tics ultradretans, ha aparegut en força en les passades eleccions autonòmiques de **Andalusia**, una opcio que aci en **Valencia** es capaç de fer seus determinats messages que, de nou, son seqüestrats al propi valencianisme. Tristament molts valencianistes de cor tornaran a caure en l'engany, com ho feren repetidament quan del **PP** se tractava, i els donaran el seu vot, pensant-se que defendran unes reivindicacions valencianistes que en realitat entren en contradicccio clara en els principis ideològics que inspiren ad eixa formacio, la qual es declara inequívocament en contra de les autonòmies buscant una recentralisacio de l'Estat i

un uniformisme que mai s'ha pogut sustentar a no ser per governs absolutistes o dictadures de mals recòrts.

I en lo economic, l'any se presenta com tots els anteriors. Ahi tenim als agricultors, deixant podrir la **taronja** en els arbres perque en **Europa** se prima lo que ve de fora en el vot favorable dels representants espanyols. Ahi estan els productors de **cava** valencians, llimitats en la seua produccio per ordens de **Barcelona**, via **Madrid**, davant de la passivitat del govern valencià. Ahi està el **port de Valencia**, competint en desventaja des de fa decades, lo mateix que se pot dir respecte del restant de **infraestructures** valencianes; i com això, tot. I els agents perjudicats, durant ya va per a 40 anys de democracia, queixant-se de que els abandonen els mateixos politics als qui voten una i atra vegada, perque lo important no es si se pert la taronja, o el cava, o el port, o..., lo important es que "España se rompe si no voto a estos", o ser "socialiste de tota la vida, o "progressiste" o qualsevol cosa abans que valencià. En esta **incongruencia** permanent vivim en estes terres mentres els partits d'estricta obediencia valenciana tracten infructuosament d'explicar que ningú va a defendre lo nostre si no som nosatres i que el vot util es el que va a un partit valencianiste, el que siga, perque votar ad algun atre es pijor que tirar el vot, es votar a qui el va a utilitzar per a seguir tractant-nos com els lacais en els que Madrid i Barcelona nos han convertit.

Les bones noticies venen de la part de l'associacionisme cultural i social. Si algunes entitats culturals valencianistes han començat a **colaborar** i han segut capaces d'organisar un **congrés** en el que es demostrà lo viu i lo positiu d'un valencianisme que sap treballar coordinadament, sera necessari ara mes que mai establir un projecte que des de l'ambit cultural influisca en la politica i en la societat en general i aporte solucions que busquen el benestar de la societat valenciana, que velen per les seus manifestacions mes singulars i, redescobrint-les, generen l'orgull de la condicio de valencians i valencianes. Esta es una missio que hauria de ser prioritaria entre les organiscions que feren possible el congrés i que, com alli es manifestà, crearen un orgue permanent —una comissio— que de manera conjunta treballara per a dissenyar unes llinees d'actuacio que nos feren eixir d'un circulo que nomes se retroalimenta i que no es capaç d'aplegar al restant de la societat valenciana, despertar-la i fer-la conscient del **potencial** que te i que podria desenrollar si ingerencies externes no treballaren per a impedir-ho.



LA CITA

Sense rao se queixa de la mar qui una atra vegada navega.

Seneca

SUMARI

- 1
▪ EDITORIAL: **UN NOU ANY, MARCAT PER LES ELECCIONS**
- 2
▪ LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- FENT MEMORIA: **FULLANA I LA COOFICIALITAT DE LA LLENGUA VALENCIANA**
- 3
▪ JOCS TRADICIONALS (XLIII): **CONILLETES A AMAGAR**
- RESENYA BIBLIOGRAFICA: **L'US DE MAYUSCULES I MINUSCULES EN LA LLENGUA VALENCIANA**
- DOCUMENT: **DECLARACIO VALENCIANISTA 2018 (PROPOSTA)**
- 4
▪ PASSATEMPS
- FAULA: **ANDROCLES I EL LLEO**

ACLARIMENT

Esta publicacio està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva, l'encarregat de la redaccio final de cada articulo te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuacio de la seua preferencia. Este tema es motiu de debat, pero no de divisio, entre nosatres.

AVIS

Els nostres proposits per a l'any nou eren dessijar-los que el tinguen molt feliç i deixar de demanar-los que facen fotocopies d'est eixemplar per a repartir entre amics i coneguts.

Però hem pensat que dos desijos eren massa, i nos quedarém nomes en u.

¿L'endevinen?:

¡Molt feliç any 2019!

ACTIVITATS CULTURALS GINER DE 2019

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

Aellva (Assoc. d'Escriptors Llengua Valenciana)
C/ Alt, 64. 46003 Valencia C.
www.aellva.org

Convencio (Convencio Valencianista)
www.convenciovalencianista.org
cvalencianista@gmail.com

El Piló (Associació Cultural El Piló)
C/ Dr. Moliner, 10-B. 46100 Burjassot
elpilo@telefonica.net
Tel: 963 63 42 75

INEV (Institut d'Estudis Valencians)
www.inev.org
info@inev.org

GAV (Grup d'Accio Valencianista)
C/ Julià Peña, 3. 46018 Valencia C.
www.gav-valencianistes.com

Rogle

Vore quadro a banda en esta pagina.

14 GIN (dilluns) 19:30 h. Seu de l'Aellva.

TERTULIA-TALLER DE PROSA

(Per confirmar.)

+Info: **Aellva**

19 GIN (dissabte) 10:30 h. Torres dels Serrans. Pça dels Furs, Valencia C.

TOTS ELS DIES 9. Homenage a Lucrecia Borja.

+Info: **Convencio i Rogle**

24 GIN (dijous) 19:00 h. Seu del GAV.

CONFERENCIA: Miguel Martí Maties:
"La fundació ibèrica de Valencia".

Dins del Curs de Cultura Valenciana.

+Info: **INEV i GAV**

Fins al proxí 28 de febrer se poden presentar originals per al:

PREMI VALENCIANA, Falles 2019.

+Info: **GAV**

Fins al proxí 1 de març se poden entregar originals per als:

18 PREMI Federic Feases de Novela

12 PREMI Josep Melià de Teatre

+Info: **EI Piló**

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constanti Llombart**

Twitter: **@rogleconstanti**

Tots els eixemplars editats fins ara estan, en pdf, en:

www.rogleconstantillombart.com

www.pjvalencianista.org

I se poden llegir també en:

http://issuu.com/rogleconsantillombart

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusio ad esta publicació es la millor forma de col·laborar en nosatres. També pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **col·laborador** (12 € a l'any), i t'enviaré a casa tots els números que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportació econòmica, també te quedariem molt agrats. El nostre número de compte, en **Caixa**

Ontinyent, es:

ES61 2045 6014 65 3000195833

FENT MEMORIA

Fullana i la cooficialitat de la llengua valenciana

J.M.M.

El 23 de giner de 1919, ara fa cent anys, el pare **Lluís Fullana** pronunciava la conferència "**La cooficialitat de la llengua valenciana**"; en ella es tancava el cicle que baix el títol "Por la Autonomía" havia organitzat la **Diputació de València**.

En el centenari d'aquella lliçó magistral, com s'arribà a calificar per la premsa de l'època, es oportu recordar lo que ja en aquells moments se plantejava: la necessitat d'incorporar la llengua valenciana en els diferents sectors de la vida, be foren estos de l'administració, la justícia, la religió, l'ensenyança..., i realisar-ho en igualtat de condicions que el castellà, l'atra llengua pròpia dels valencians que habiten en la **Serrania**, la comarca de **Requena-Utiel** i unes atres zones del **Regne de València**.

Aquella conferència, com les dotze que la precediren, aportava idees i apuntava solucions a l'hora d'afrontar un estatut d'autonomia per a la "regio valenciana", un projecte que se besllumenava atenent a unes circumstancies polítiques favorables i al compas de moviments que en este sentit se produïen en uns atres territoris. La Diputació de València i el **Ajuntament del Cap i Casal** encapçalaven aquella aspiració. Desgraciadament mai s'arribà a una redacció definitiva de lo que havia de ser un projecte que reconeguera la singularitat de la regio valenciana, com tampoc se contà en el suport decidit de les màximes institucions de **Alacant i Castelló**. Hauriem d'esperar a la **II República** per a contar en un anteproyecte de **Estatut** que tampoc arribà a fer-se realitat.

Fullana, en la seua conferència, plantejava **quatre possibles solucions** respecte de l'estatus de cada una de les llengües, que raonava en el següent sentit:

Una primera opció era que **el castellà fora l'única llengua oficial** en el Regne de València, lo qual desestimà per un clar criteri d'agravi respecte del valencià, llengua que parlava un elevadíssim percentatge de valencians tant en les zones urbanes com rurals.

La segona proposta era la d'adoptar **el**

català com única llengua oficial, com alguns elements propancatalanistes minoritaris preconisaven; la considerà desgavellada i humiliant per als valencians, que haurien de renunciar i oblidar el seu propi idioma substituïnt-lo per una atra llengua estrangera.

La tercera opció l'estimà tan impropia com la primera, puix considerà com **única llengua oficial la valenciana** deixava fora a tots aquells valencians que no la tenien historicament per pròpia.



Per últim exposgue la quarta proposta, que plantejà com la més racional i per la que se decantà clarament, la que posava en pla d'igualtat la llengua valenciana i la castellana i per tant acabà recla-

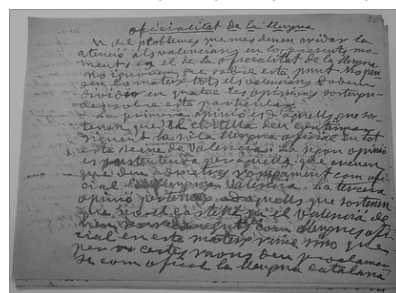
mant la **cooficialitat dels dos idiomes**.

No cal dir que les seues paraules foren molt ben acollides i elogiades. La premsa parlava de que la seua intervenció fon recompensada en un fort i unaním aplaudiment per part d'un públic que omplia el saló d'actes de la Diputació.

En esta conferència, que el **Rogle** prete rescatar i oferir-la per a que siga coneguda, es comprova –com en les atres que estigueren a carrec de persones molt diverses: polítics, intel·lectuals, homens de la cultura o de professions lliberals– que el valencianisme en les primeres dècades del segle XX gojava de gran dinamisme i vivia un moment algit. Malauradament aquells projectes se frustraren, principalment per falta d'enteniment entre

els propis valencians, be per qüestions ideològiques, be per rivalitats emanades del provincialisme, tant en uns casos com en els atres per un govern de la República frustrat.

Hem volgut recordar a Fullana també enguany per esta apor-



FULLA MANUSCRITA DEL DISCURS.

tació de la que nos fem reso, igual que ya ho ferem per la seua labor docent en la **Universitat de València**, en la catedra de llengua valenciana, de la que en giner de l'any passat també es complia el centenari, i sempre tindrem present la seua figura pels seus estudis sobre la llengua valenciana, a la que li proporcionà ortografia, gramàtica, vocabulari i molts treballs específics sobre morfologia, fonètica o flexió verbal.

**CONTACTA EN
NOSATRES**

Apartat de Correus 527 46002 Valencia ciutat
rogleconstantillombart@gmail.com

Conillets a amagar

Este era un joc que els chiquets solien jugar en eixir d'escola en aquelles vesprades en les que no hi havia tants deures escolars i que en els nostres pobles, sense massa transit de vehicles, se podia ocupar el carrer sense massa precaucions.

No hi havia un numero determinat de jugadors, pero si una llimitacio de l'espai a on es desenrollava el joc. Una vegada elegit per mig de qualsevol metodo qui pagava –se recorria a l'accio de repinyar, que normalment era contar fins a una sifra acordada i a qui li tocava pagava–, ya podia començar el joc.

En el lloc que s'havia triat com a “mare” –arbre, cantó de casa o objecte al que s'atribuïa la funcio de punt de salvacio–, qui pagava, en els ulls tapats, contava fins a una sifra pactada, en una cadencia normal, o cantava una canço. Una vegada arribat al numero marcat –fins a 10, 15 o 20–, o finalisada la canço, destapant-se els ulls, començava la busca dels jugadors que havien procurat trobar un bon “cau” a on amagar-se. Si localisava ad algu, havia de tocar-lo o agarrar-lo, i se dia que l'havia “pillat”. Si el descobert tenia mes cames i corria a mes velocitat que el perseguidor, podia salvar-se si arribava al lloc que s'havia definit com a “mare” i el tocava; en eixe cas, l'atre havia de buscar a un atre jugador a qui pillar. Quan conseguia atrapar ad algu, tots eixien dels seus amagatalls i aquell que havia segut pillat pagava, mentres que l'atre passava a formar part del restant de jugadors, començant de nou el joc.

Alguna de les cançons que s'utilisaven i que permetien que els jugadors pogueren amagar-se era com esta: “Conillets a amagar, que la llebre va a caçar, de nit i de dia quan toque l'Ave Maria. ¿Ya esteu amagats?”. Si la resposta d'algu era negativa es repetia la cançoneta.

El joc acabava normalment quan es cansaven o, ya avorrits, canviaven per un atre, o be es feya de nit i era precis tornar a casa per a no rebre un marmolo dels progenitors.



RESENYA BIBLIOGRAFICA

Fontelles i Fontestad, Antoni

L'ús de majúscules i minúscules en la llengua valenciana
(resum)

Institut d'Estudis Valencians-Mosseguello. Castello, 2018.

(55 pàgines)



El passat dia 28 de desembre es presentà en el **GAV** esta obra eminentment practica que ajudarà als usuaris habituals i ocasionals de la **llengua valenciana** a resoldre dubtes a l'hora d'escriure, en concret, en est aspecte tan complex com convencional.

Com a principi general, en valencià es tendirà a la **major restricció** possible en l'ús de la marca de majúscula, front a unes atres llengües que han optat pel criteri contrari i es pot dir que 'abusen' d'ella.

El segon ha segut **racionalisar l'ús** i fer un sistema lo mes congruent possible. Dissenyar grans regles sens excepcions, sempre que s'ha pogut, o en les minimes i justificades, quan no hi havia un atre remei.

El tercer e ultim gran objectiu ha segut dotar a la llengua valenciana d'un sistema de majúscules i minúscules **actualisat**, lo mes senzill possible i que tinga en conte les aportacions teoriques i practiques –imprescindibles– dels idiomes proxims com el català i el castella, atenent a raons practiques.

El treball teoríc es complementa en un amplíssim capítol d'exemples, sent irrellevant, com diu l'autor, que siguen en castella majoritariament. La gran quantitat de 'faltes' que es produïxen deriven de la poca importancia que se li dona ad esta qüestio, per un deficient aprenentatge i per un fet inherent a les normes que son amples (cosa que en principi no es negativa), enrevessades, complexes, plenes d'excepcions i incongruents en alguns casos.

Es una proposta resumida, d'una atra molt mes extensa penjada en la uep del **Institut d'Estudis Valencians**, en la qual trobaran provablement resoltes moltes atres qüestions ortografiques que en un moment determinat se li hagen plantejat i que no sabia per a on pegar.

DOCUMENT

Declaracio Valencianista 2018 (Proposta)

El passat 24 de novembre se presentà als assistents al **Congrés Valencianisme 2018** l'actualisacio de la *Declaració Valencianista* de 1918. Consta, com l'original, de huit bases que aquells participants del Congrés que aixina ho manifestaren podran esmenar i que se poden llegir en la pagina del Congrés: www.congresvalencianisme.com. Les presentem aci ara a títol com son de provisionals.

1^a El Poble valencià, integrat pels habitants de l'actual autonomia valenciana hereua de l'historic Regne de Valencia, constituïx una forta personalitat social caracterisada per la possessio d'una llengua propia, per les seues caracteristiques etniques, per la comunitat d'història que conforma i de condicions econòmiques.

2^a El Poble Valencià, pel fet de la seua existencia i per la voluntat dels seus components i havent constituït un estat en furs propis, ha de tindre el dret a l'autogovern, en el poder de donar-se ell mateix la seua forma i estatut. Esta es la fonamental reivindicacio valencianista.

3^a Reconeïem la compatibilitat de la nacionalitat valenciana i la seua unio i convivencia en les demes regions i nacionalitats iberiques dins d'una Espanya o Iberia de caracter federal, establint clarament la distincio d'atribucions del govern valencià i el federal, i un concert económic o divisio de la Facenda valenciana en la federal per a cobrir les respectives atencions. Les funcions propies de la nacionalitat valenciana deuran ser eixercides en plena sobirania, sense cap intromissio estranya, aixina com en absoluta llealtat de Valencia cap a les competencies i l'unio federal.

4^a Sense preujar definitivament la divisio d'estes funcions acceptem, pel moment, la formulada en la Constitucio Espanyola i l'Estatut d'Autonomia vigents.

5^a Existint en Valencia, segons els territoris, dualitat de llengües valenciana i castellana, demanem la cooficialitat per als dos idiomes en qualsevol poblacio valenciana i el dret i el deure de conèixer i usar les dos llengües per part de tots els valencians. Fem patent que sent la llengua valenciana autoctona i propia deu normativisar-se en independència i seguint actualment les Normes d'El Puig, que reflectixen fidelment la tradicio literaria i el llenguatge viu dels valencians.

6^a Conseqüents en l'idea de respecte als organismes naturals, els municipis valencians fruïran de la seua autonomia i seran l'eix vertebrador de Valencia, d'a on s'hauran d'eliminar les divisions provincials.

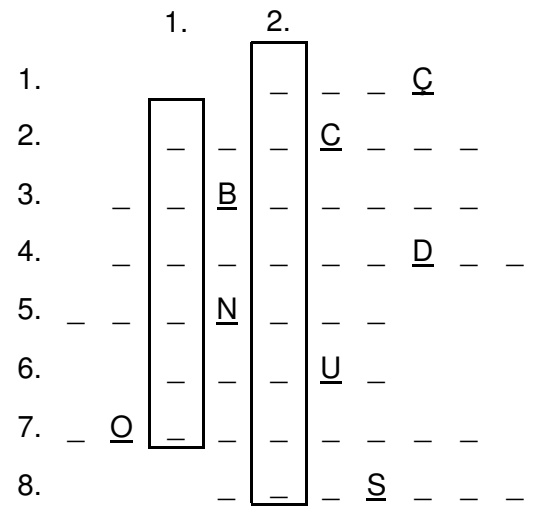
7^a Reconeïent les diferents realitats comarcals existents dins de l'historic Regne de Valencia, i conseqüents en el criteri descentralisador, el Regne de Valencia respectarà dites comarques aixina com les unions en mancomunitat que puguen sorgir de la lliure voluntat dels diferents municipis.

8^a Valencia podrà acceptar l'inclusio de totes les demarcacions territorials que han segut valencianes a lo llarg de la seua historia o d'aquelles que tinguen afinitats econòmiques o culturals, si ho estima convenient, conservant integra la seua personalitat

Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.

La solucio a peu de pagina.

1. Vent fret de tramontana, el qual varia entre el N i el NO segons les regions.
 2. Nom donat a un arbre originari de Brasil i al seu fruit, el qual es en realitat una llavor en forma de renyo i que se troba dins d'una corfa. El trobem a la venda en el mercat sense corfa i com a fruit sec.
 3. Lloc cobert de rames o d'un altre material per a fer ombra i protegir les plantes del sol, permetent el pas de l'aire o la pluja.
 4. En geometria, cos format per quatre cares triangulars.
 5. Caixa en tela metalica utilitzada per a secar o guardar productes derivats de la carn i resguardar-los de les mosques.
 6. Deposit subterraneu que servix per a arreplegar l'aigua de pluja, be excavat en terra o fet d'obra.
 7. Drap utilitzat en la cuina per a eixugar-se les mans.
 8. Allo que se supon com a cert o real sense tindre plena seguretat de ser-ho. S'aplica a la persona que se considera possible autora d'un delict.
- PARAULES VERTICALS
1. Posar a remulla alguna cosa per a que absorbiga el liquid.
 2. Transportar coses o treballar en carro o damunt d'un animal.



FAULA

Androcles i el lleo

Un esclau al que li dien Androcles tingue l'oportunitat de fugir un dia i correque cap a la foresta.

Mentres caminava sense rumbo arribà a on jaia un lleo, que gemecant li suplicà:

—Per favor, te demane que m'ajudes puix entropeci en un espi i una pua se m'afonà en la sarpa i me te sagnant i endolorit.

Androcles l'examinà i gentilment extrague l'espina, llavà i curà la ferida. El lleo l'invità a la seua cova a on compartí en ell l'aliment.

Pero dies despuix, Androcles i el lleo foren capturats pels seus buscadors. Portat Androcles davant de

l'emperador fon condemnat al redoli a lluitar contra els lleons.

Una volta en l'arena, deixaren solt

a un lleo i este començà a rugir i buscar l'assalt a la seua victima. Pero a mida que se li anava acostant, reconegue al seu benefactor i se llançà damunt d'ell pero per a llepar-lo carinyosament i posar-se en la seua falda com una fidel mascota. Sorpres l'emperador per lo succeit, sabe a la fi l'istoria i perdonà a l'esclau deixant-lo lliure i al lleo el lliberà en la foresta.

Els bons actes sempre son recompensats.



ANDROCLES, DE JEAN-LÉON GÉRÔME, c. 1902. MUSEO NACIONAL DE BELLAS ARTES. ARGENTINA

Traduccio i adaptacio a la llengua valenciana d'una faula d'Esopo

GLOSSARI (paraula/ sinonims: definicio)

Afonà de afonar/ introduir: Ficar una cosa profundament dins d'una atra.

Foresta/ bosc: Extensio gran de terra, no cultivada, en arbres i matolls en abundancia.

Rugir/ bramar: Crit especialment del lleo; la forma bramar se pot aplicar a mes animals, com el ruc, el bou, etc.

Entropeci de entropeçar/ chocar: Topetar en el peu, o qualsevol part del cos, en un obstacul.

Espi/ garguller/ garbiller: Planta o abruixell espinos de la familia de les rosacees de diferents especies.

Falda: Part del cos que va des de la cintura fins als genolls.

Jaia de jaure/ reposar/ descansar/ dormir: Estar estés o gitat en posicio horisontal o casi horisontal.

Redoli/ rogle/ circul: Espai o cosa en forma circular.

Sagnant de sagnar/ fluir/ gotejar/ chorrar: Tirar o perdre sanc.

Sarpa/ garra: Ma d'animal en la que els dits acaben en llargues ungles per a agarrar la presa.

Llepar-lo de llepar/ llengüetejar: Passar la llengua per la superficie d'alguna cosa.

Solucio:

I RECORDA...La nostra primera paraula es **amerar**. Està **amerat** allo que està arremullat. L'accio i efecte d'amerar es una **amerada** o un **amerament**. Es **amerador** qui amera. Eix. *Se deuen amerar els cereals en la llet un poc de temps per a reblanir-los.*

La nostra segona paraula es **carrejar**. L'accio i efecte de carrejar es un **carreig** o un **carrejament**. Es **carrejador** qui carreja; se nomena aixina tambe a les dos barres paraleles unides per dos travesses que se posen damunt de l'albarda d'una cavalleria per a transportar coses. Eix. *Vaig a carrejar estes caixes a la rebotiga.*